

JOGSZABÁLYTAN

I. TÉNYÁLLÁS (FELTÉTEL, HIPOTÉZIS)

1. Általános és különös tényállás (lex generalis és lex specialis)

- *Tárgyi köre szerint különös*, pl. 6:535. § (1) - az általános károkozás tilalmának szabályát a törvény szűkíti a fokozott veszéllyel járó tevékenység körére
- *Alanyi köre szerint különös*, pl. 2:1. § (1) - minden ember jogképes
- *Privilegium*, pl. az állami tulajdon forgalomképtelen

2. Főszabály és kivétel

- pl. 6:579. § (1) - *főszabály*: Aki másnak rovására jogalap nélkül jut vagyoni előnyhöz, köteles ezt az előnyt visszatéríteni.
6:579. § (2) - *kivétel*: Nem köteles visszatéríteni a gazdagodást, aki attól a visszakövetelés előtt elesett...
6:579. § (2) a) és b) - *alkivétel*: ...rosszhiszeműen jutott a gazdagodáshoz; vagy a gazdagodás megszűnésével kapcsolatban felróhatóság terheli

3. Fikciók

- pl. 5:14. § (2) - dolognak minősül a dolog módjára hasznosítható természeti erő
6:148. § (1) - közreműködőért (pl. alvállalkozó) való felelősség

4. Vélelmek

- *Tényvélelem*, pl. 6:120. § (2) - ha valaki a hozzátartozójával köt fedezetelvonó szerződést (tény), a rosszhiszeműséget vélelmezni kell (tény)
- *Joghatásbeli vélelem*, pl. 5:7. § (2) a békés birtoklásban megzavart fél (tény) birtokláshoz való jogát (joghatás) vélelmezni kell
- *Megdönthető vélelem*, pl. 4:99. § (2) - vélelmezett fogamzási idő, van helye ellenbizonyításnak
- *Megdönthetetlen vélelem*, pl. 4:108. § - apasági vélelem megtámadásának kizárása két esetben

II. JOGHATÁS - JOGKÖVETKEZMÉNYEK

1. Rendelkezés (diszpozíció) – tevőleges és nemleges

- pl. 6:215. § (1) - az eladó köteles a dolog tulajdonjogát átruházni
pl. 5:23. § - a dolog használatának általános magánjogi korlátja

2. Pozitív jogkövetkezmény

- pl. 5:52. § (1) - gazdtalan dolgon birtokbavétellel bárki tulajdont szerezhet

3. Negatív jogkövetkezmény (szankció)

- *Parancsoló*, pl. 6:519. § - aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni
- *Parancsolás kötelezés nélkül*, pl. 5:163. § (2) - szolgálat megszűnésének esete
- *Represszív és reparatív*, pl. 2:52. § - „nem vagyoni” sérelemdíj és 6:519. § - vagyoni kártérítés
- *Vagyoni és nem vagyoni*, pl. XII. cím - személyhez fűződő jogok megsértésének szankciói
- *Objektív*, pl. 2:51. § - személyhez fűződő jogok megsértésének felróhatóságtól független szankciói
- *Szubjektív*, pl. 6:143. § (3) - szándékos szerződésszegés jogkövetkezménye

* * * * *

DISZPOZITÍV ÉS KÓGENS SZABÁLYOK

1. Diszpozitív

- pl. 6:59. § - szerződési szabadság

2. Kógens

- pl. 6:96. § - a jóerkölcsbe ütköző szerződés semmis

3. Klaudikálóan diszpozitív

- pl. 6:520. § d) - a jogosult beleegyezhet a károkozásba (diszpozitív), de ez más személy jogilag védett érdekét nem sértheti (kógens)

4. Klaudikálóan kógens

- pl. 6:455. § - a biztosítási szerződés egyoldalúan kógens szabályai

5. Imperatív

- pl. 2:1. § (1) - minden ember jogképes

NORMAKAPCSOLATOK

1. Önálló, teljes norma

- pl. 2:8. § (3) - cselekvőképességet korlátozó jognyilatkozat semmis

2. Önállólan, nem teljes norma

- *Fogalommeghatározó*, pl. 3:63. § (1) - az egyesület fogalma
- *Értelmező*, pl. 8:1. § (1) 1. - hozzátartozók köre
- *Keretszabály*, pl. 6:188. § - túlzott mértékű kötbér
- *Megszorító szabály*, pl. 2:54. § (1) - személyhez fűződő jogokat csak személyesen lehet érvényesíteni
- *Kiterjesztő szabály*, pl. 5:14. § (2) - dolognak minősül a dolog módjára hasznosítható természeti erő

3. Utaló szabály

- *Ugyanazon jogforrás más rendelkezésére utaló*, pl. 5:159. § (2) - használatra a hasznélvezet szabályai kell alkalmazni
- *Más jogforrásra utaló*, pl. 5:81. § (4) - külön jogszabályban biztosított elővásárlási jog
- *Metajurisztikára utaló*; *Erkölc*, pl. 6:96. § - a jóerkölcsbe ütköző szerződés semmis; *Shokás*, pl. 6:237. § (5) - a szokásos mértékű ajándékot nem lehet visszakövetelni; *Illem*, pl. 7:94. § (1) a) - örökgyógy illő eltemtetésének költségei; *Méltányosság*, pl. 6:522. § (4) - kártérítés terjedelmének méltányosságból való mérséklése